

Kritik mot Kriminalvården, anstalten Tygelsjö, för underlåtenhet att underrätta en intagen om uppgifter som låg till grund för beslut om förflyttning av honom till annan anstalt

Beslutet i korthet: En intagen förflyttades från en anstalt till en annan med anledning av att en uppgiftslämnare lämnat graverande uppgifter om honom. Kriminalvården kritiserades för att den intagne inte senast i samband med verkställigheten av förflyttningsbeslutet underrättades om de uppgifter som låg till grund för beslutet.

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 2 juli 2010, klagade AA bl.a. på att han förflyttats till en annan anstalt utan att han beretts tillfälle att bemöta de uppgifter som låg till grund för placeringsenhetens beslut om förflyttning. AA anförde att grunden för förflyttningsbeslutet var ett samtal som företrädare för anstalten haft med en anmälare som, enligt AA, kom med felaktiga beskyllningar mot honom. Den handling där samtalet med anmälaran nedtecknats fick AA, enligt egen uppgift, från Förvaltningsrätten i Malmö först efter det att han överklagat placeringsenhetens beslut dit.

Till sin anmälan bifogade AA bl.a. placeringsenhetens beslut den 23 april 2010 om omprövning av tidigare meddelat beslut om förflyttning samt anteckningar från ett samtal den 10 mars 2010 mellan en uppgiftslämnare och företrädare för anstalten Tygelsjö.

Utredning

Från placeringsenheten inhämtades muntliga upplysningar. Placeringsenhetens beslut den 11 mars 2010 att förflytta AA till anstalten Skenäs, en dom meddelad av Förvaltningsrätten i Malmö i mål nr 7672-10 samt utdrag ur Kriminalvårdsregistret och ur kriminalvårdens klientadministrativa system (KLAS) inhämtades och granskades. Av placeringsenhetens beslut den 11 mars 2010 framgår bl.a. att AA ska förflyttas till annan anstalt med hänvisning till att olämplig klientkonstellation uppstått i anstalten Tygelsjö. Vidare framgår att AA av säkerhetsskäl inte delgivits placeringsunderlaget från anstalten samt att anstalten Tygelsjö uppmanats att senast i samband med transport delge AA aktuellt placeringsunderlag.

Efter remiss anförde Kriminalvården, genom generaldirektörens ställföreträdare enhetschefen BB, följande.

Anmälan

AA har i anmälan anført bl.a. följande. Han avtjänar ett åttaårigt fängelsestraff. På grund av att han blivit felaktigt beskylld för olika saker av en anmälare har han blivit förflyttad till anstalten Skenäs som ligger längre än 50 mil bort från hans fru och fyra barn. Han har inte fått tillfälle att bemöta de felaktiga beskyllningarna.

Sakförhållanden m.m.

Kriminalvården har inhämtat yttrande från region Syd och placeringsenheten. Kriminalvården har därutöver inhämtat domen i Kammarrätten i Göteborgs mål 2830-10. Av utredningen framgår huvudsakligen följande. Den 10 mars 2010 inkom en anmälan med graverande uppgifter mot AA. Dessa uppgifter noterades som en så kallad sekretessanteckning hos Kriminalvården. Denna sekretessanteckning är densamma som bilagts anmälan. Mot bakgrund av anmälan beslutades att AA skulle förflyttas från anstalten Tygelsjö till anstalten Skenäs. Därutöver beslutade man att inte delge AA uppgifterna i sekretessanteckningen, eftersom Kriminalvården bedömde att detta kunde medföra fara för anmälaren. Därutöver befarade man att AA skulle komma att avvika från anstalten Tygelsjö – som är en öppen anstalt – om han delgetts uppgifterna, eftersom det då hade blivit uppenbart att en förflyttning var nära förestående.

AA förflyttades från anstalten Tygelsjö till anstalten Skenäs den 13 mars 2010.

AA har utnyttjat sin möjlighet att besvara sig mot beslutet. Förvaltningsrätten ändrade Kriminalvårdens beslut och förordnade att AA skulle placeras i öppen anstalt i Malmöregionen. Kriminalvården överklagade till kammarrätten. I kammarrätten anförde AA bl.a. att han inte givits möjlighet att delta i utredningen på anstalten Tygelsjö samt att Kriminalvården inte förklarar varför han blivit förflyttad. Trots dessa, och andra, invändningar upphävde kammarrätten förvaltningsrättens dom och fastställde Kriminalvårdens beslut. Kammarrättens dom har vunnit laga kraft.

Författningsbestämmelser

Av 16 § förvaltningslagen (1986:223) (FL) framgår följande. En sökande, klagande eller annan part har rätt att ta del av det som har tillförts ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Rätten att ta del av uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Av 17 § FL framgår bl.a. följande. Ett ärende får inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än honom eller henne själv och han eller hon har fått tillfälle att yttra sig över den, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Myndigheten får dock avgöra ärendet utan att så har skett bl.a. om det kan befaras att det annars skulle bli avsevärt svårare att genomföra beslutet i ärendet, eller om avgörandet inte kan uppskjutas. Myndigheten bestämmer om underrättelsen ska ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på annat sätt. Underrättelseskyldigheten gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § OSL (offentlighets- och sekretesslagen [2009:400], JO:s anm.).

Av 10 kap. 3 § OSL framgår bl.a. följande. Sekretess hindrar inte att en enskild eller en myndighet som är part i ett mål eller ärende hos domstol eller annan myndighet och som på grund av sin partsställning har rätt till insyn i handläggningen, tar del av en handling eller annat material i målet eller ärendet. En sådan handling eller ett sådant material får dock inte lämnas ut till parten i den utsträckning det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. I sådana fall ska myndigheten på annat sätt lämna parten

upplysning om vad materialet innehåller i den utsträckning det behövs för att parten ska kunna ta till vara sin rätt och det kan ske utan allvarlig skada för det intresse som sekretessen ska skydda.

Av 18 kap. 11 § OSL framgår att sekretess gäller, utöver vad som följer av 1–3 och 8–10 §§, inom polisväsendet och kriminalvården för uppgift om åtgärd som har till syfte att hindra rymning eller fritagning, om det kan antas att syftet med åtgärden motverkas om uppgiften röjs.

Av 35 kap. 15 § OSL framgår bl.a. att sekretess gäller inom kriminalvården för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Kriminalvårdens bedömning

Huvudregeln är att part har rätt att ta del av det som tillförts ett ärende som rör honom eller henne. Undantag från denna huvudregel kan enligt 10 kap. 3 § OSL göras om det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs.

I det aktuella fallet har anstalten Tygelsjö beslutat att inte delge AA vare sig sekretessanteckningen eller annan upplysning om dess innehåll. Därför har AA heller inte beretts tillfälle att yttra sig över uppgifterna innan beslut om förflyttning fattades. Beslutet att inte delge AA fattades mot bakgrund att man bedömde att det var stor risk att uppgiftslämnaren skulle komma att skadas om det blev känt att denne lämnat uppgifterna, samt att det var en överhängande risk att AA skulle avvika om han delgavs uppgifterna eftersom det därmed skulle vara uppenbart att han snart skulle förflyttas. Om AA hade avvikit hade detta givetvis medfört att beslutet inte hade kunnat verkställas. Det är svårt att i efterhand se hur anstalten Tygelsjö skulle ha kunnat delge AA annan upplysning om uppgiftens innehåll utan att det skulle ha blivit uppenbart vem som lämnat uppgifterna, eller utan risk att han skulle avvika.

Kriminalvården kan inte finna annat än att anstalten Tygelsjö agerat med stöd av gällande lagstiftning.

AA gavs tillfälle att yttra sig över remissvaret.

Bedömning

Kriminalvården har i sitt yttrande redogjort för de bestämmelser som har betydelse i ärendet.

Huvudregeln i 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, är att sekretess inte inskränker partens rätt till insyn i utredningen. Det är av grundläggande betydelse för parten i ett ärende att myndighetens avgörande grundas endast på omständigheter som parten känner till. Avvägningen mellan partens intresse av insyn och det intresse som sekretessen ska skydda är därför en grannlagd uppgift för myndigheterna. Även om det undantagsvis kan förekomma att en myndighet av hänsyn till ett synnerligen starkt sekretessintresse, t.ex. hänsyn till rikets säkerhet, nödgas avstå från att lämna en part närmare upplysning om innehållet i ett hemligt material, bör parten åtminstone upplysas om förekomsten av detta material. Det bör undvikas att en myndighets avgörande grundas på material vars existens parten saknar varje kännedom om. Det är viktigt för allmänhetens förtroende för myndigheterna att det inte insmyger sig en misstanke om att deras beslut dikteras av uppgifter som den enskilde inte får möjlighet att bemöta. (Se

Hellners/Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, tredje upplagan, 2010, sid. 188 ff.).

Jag ifrågasätter inte Kriminalvårdens bedömning att det fanns risk att AA skulle avvika eller att uppgiftslämnaren skulle komma att skadas om AA underrättades om de aktuella uppgifterna innan beslutet om förflyttning av honom fattades. Enligt min mening borde det trots detta ha funnit möjlighet för Kriminalvården att upplysa AA om att det framkommit uppgifter om honom som medförde att han inte kunde vara kvar i anstalten. I vart fall borde AA senast i samband med transporten från anstalten ha fått del av uppgiftslämnarens påståenden. I detta skede kunde det med hänsyn till uppgifternas natur inte rimligtvis längre ha funnits någon överhängande risk för att AA skulle avvika eller skada uppgiftslämnaren. Att en enskild får veta vad som läggs honom till last har naturligtvis betydelse inte enbart inför initialbeslutet utan även för den enskildes möjlighet att begära omprövning av eller överklaga myndighetens beslut. Av placeringsenhetens beslut framgår också att enheten uppmanat anstalten Tygelsjö att senast i samband med transport delge AA det aktuella placeringsunderlaget. Så synes dock inte ha skett. Kriminalvården förtjänar kritik för sin underlåtenhet att underrätta AA om de uppgifter som låg till grund för beslutet.

Ärendet avslutas.